

بیان فلسفه نبوت در خطبه فدکیه، حماسه‌ای سیاسی در تبیین جایگاه ولایت

حضرت زهرا (س) در بخشی از خطبه فدکیه با بیان فلسفه رسالت و جریان‌ات اسلام حماسه‌ای سیاسی آفریدند و خطاب به مردم فرمودند که شما باید به ولایت روی می‌آوردید تا اسلام سالم بماند اما منحرف شدید، به طوری که کاملاً در مقابل قرآن ایستادید.

علی جلائیان عنوان کرد:

بیان فلسفه نبوت در خطبه فدکیه، حماسه‌ای سیاسی در تبیین جایگاه ولایت

حضرت زهرا (س) در بخشی از خطبه فدکیه با بیان فلسفه رسالت و جریان‌ات اسلام حماسه‌ای سیاسی آفریدند و خطاب به مردم فرمودند که شما باید به ولایت روی می‌آوردید تا اسلام سالم بماند اما منحرف شدید، به طوری که کاملاً در مقابل قرآن ایستادید.

حجت‌الاسلام والمسلمین علی جلائیان اکبرنیا، مدیر مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی و مدرس حوزه و دانشگاه در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، به بیان مطالبی در خصوص خطبه فدکیه و بیانات حضرت فاطمه زهرا(س) درباره فلسفه نبوت در این خطبه پرداخت.

وی با بیان این‌که حضرت زهرا(س) نقش اجتماعی خود را در زمان بعد از وفات پیامبر(ص) با شفافیت کامل انجام دادند، افزود: به تعبیر دیگر وظیفه اجتماعی که حضرت زهرا(س) بعد از وفات پیامبر(ص) به عهده داشتند، در تاریخ با شفافیت کامل برای ما نقل شده است. پیامبر اکرم(ص) با بعثت خود راه مستقیمی را به مردم نشان دادند و در تاریکی محض چراغی را برافروختند که مسیر هدایت و رستگاری برای ادامه این مسیر مشخص شد.

وی ادامه داد: پیامبر عظیم‌الشان اسلام(ص) در پایان عمر شریف خود به‌طور رسمی علی بن ابی‌طالب(ع) را به عنوان امام جامعه معرفی کردند. این مسیر بعد از وفات ایشان به بی‌راهه رفت و حضرت زهرا(س) به عنوان فردی معصوم و آگاه به مسائل سیاسی و اجتماعی، وظیفه خود را در این برهه از زمان این‌گونه دیدند که دست به قیامی بزنند که حاصل آن قیام تا امروز برای هر کسی که در پی حقیقت باشد زنده و آشکار است. این قیام از گریه بر حضرت پیغمبر(ص) آغاز می‌شود و با دستور به مخفی کردن قبرشان ادامه پیدا می‌کند که امروز هم مخفی بودن قبر حضرت فاطمه(س) جزئی از مبارزه ایشان است.

مدرس حوزه و دانشگاه همچنین خاطرنشان کرد: اکنون هرکس که سوال کند آیا پیغمبر(ص) دختری به نام فاطمه(س) داشتند یا خیر؟ آیا او فوت شد یا به شهادت رسید؟ و جواب را مثبت بیابد، خواهد پرسید که قبر ایشان کجاست؟ وقتی محل قبر آشکار نیست، این سوال پیش می‌آید که چرا قبر ایشان پنهان است؟ این خود ادامه مبارزه است. چنان‌که گفتیم مبارزه با گریه آغاز می‌شود و صدای گریه ایشان بیشتر از منزل ایشان نمی‌رود، اما چرا اهل مدینه اظهار ناراحتی می‌کنند. دلیل این اظهار ناراحتی این است که این گریه پیام دارد و بسیاری از زوایای اتفاق افتاده را روشن می‌کند. لذا وقتی که حضرت زهرا(س) منتقل می‌شوند به بیت‌الاحزان در بقیع و در آن‌جا گریه می‌کنند، مردم مدینه می‌آیند و سایبان حضرت فاطمه(س) را هم خراب می‌کنند؛ این قضیه کاملاً روشن است و هرکس برای ملاقات حضرت زهرا(س) می‌آید، حتی اسماء که زیاد به خانه حضرت زهرا(س) می‌آمد وقتی از احوال حضرت می‌پرسید، حضرت فاطمه(س) ناراحتی خود را با شدت اعلام می‌کردند و در ادامه می‌فرمودند چرا ناراحت نباشیم که پیامبر(ص) از دست رفت و در مسیر ولایت ظلم شد.

مدیر مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی با بیان این‌که وقتی که زنان برای احوال‌پرسی از حضرت صدیقه(س) می‌آیند، ایشان به آنها گلایه می‌کنند و این گلایه در زمانی که خلفا به عیادت ایشان می‌آیند، ادامه پیدا می‌کند، گفت: این مبارزه تا زمانی که حضرت صدیقه طاهره(س) قیام می‌کنند و رسماً به مسجد می‌آیند و خطبه می‌خوانند، ادامه دارد. این خطبه وضعیت پس از وفات پیامبر(ص) را به خوبی نشان می‌دهد. ایشان با یک مقدمه به بحث نبوت وارد می‌شوند و چرایی انتخاب پیغمبر(ص) را به رسالت بیان می‌کنند و در ابتدای این خطبه پس از شهادت به یگانگی خداوند، به یک مسئله بسیار مهم در رسالت و بعد از فلسفه بعثت، به وضعیت زمان بعثت اشاره می‌کنند.

شما در بدترین وضعیت از لحاظ روحی و جسمی بودید و پیغمبر(ص) تلاش کرد تا کج فهمی مردم را اصلاح کند، ولی شما منحرف شدید، به طوری که کاملاً در مقابل قرآن ایستادید

وی با اشاره به کلمات ابتدایی خطبه فدکیه که به بیان چرایی رسالت محمد مصطفی(ص) می‌پردازد، افزود: در این بخش از خطبه این کلمات بیان شده است که «؛اختاره قبل أن أرسله؛ قبل از ارسال شدن حضرت پیامبر(ص) ایشان را به پیامبری انتخاب کرد؛ رسول مکرم اسلام(ص) هنگامی که مخلوقات در حجاب غیب بودند، به مقام رسالت برانگیخته شدند. در این جا ممکن است این پرسش مطرح شود که اگر مخلوقی نیامده بود، چرا خداوند پیغمبری آورده است؟

جلائیان ادامه داد: جز معصوم، کس دیگری نمی‌تواند پاسخ این پرسش را بیان کنند؛ حضرت زهرا (س) در جواب می‌فرماید که «؛علما من الله تعالی بمعاقب الامور؛ او را برانگیخت به خاطر علمش به عاقبت امر و احاطه‌اش به حوادث زمان و شناسایی کاملش به مقدرات عالم؛ یعنی خداوند در علم خودش وقتی به مخلوقات خود علم دارد، می‌بیند که در یک شرایط مساوی هیچ‌کس به اندازه پیغمبر(ص) از استعدادهایش استفاده نمی‌کند. لذا در این شرایط مساوی، چون پیامبر(ص) در اوج هستند، انتخاب می‌شوند تا واسطه بین عالم ماده و ماورای ماده شوند.

وی با بیان این که حضرت زهرا(س) به زیبایی هرچه بیشتر به بحث از فلسفه بعثت می‌پردازند، خاطرنشان کرد: ایشان فلسفه بعثت را در یک جغرافیای زمانی و مکانی تبیین می‌کنند. اول وضعیت زمان بعثت را کاملاً بیان می‌کنند و می‌فرمایند که حضرت حق تعالی پیغمبر(ص) را برانگیخت تا امر خداوند کامل شود و حکم قطعی خدا امضا شود و مقدرات او اجرا شود؛ یعنی قرار است دین کامل بشود و آنچه که برای کمال بشر لازم است، بیاید. لذا پیامبر(ص) برای این امر مبعوث شدند.

مدرس حوزه و دانشگاه با تأکید بر این که پیامبر(ص) در وضعیتی ظهور می‌کنند که مردم به خاطر دوری از فرامین انبیای الهی(ع)، در اوج پستی به لحاظ مادی و معنوی بودند، اظهار کرد: تعبیر حضرت فاطمه(س) این گونه است که در پیشگاه آتش‌های افروخته معتکف شده بودند و بت‌های تراشیده شده را پرستیده بودند و شناخت خداوند که در فطرتشان قرار داشت، مشرک بودند. یقیناً بعد از این حضرت زهرا(س) وارد آثار بعثت می‌شوند و می‌فرمایند که بعثت چه آثار مثبتی در جامعه و مردم داشت. ایشان می‌فرمایند «؛انار الله بابی محمد(ص) ظلمهم؛ خداوند به وسیله پدرم تاریکی‌ها را روشن کرد؛ این تعبیری بسیار زیباست که امیرالمومنین(ع) هم در خطبه‌هایشان فراوان از این تعبیر استفاده کرده‌ند.

علی جلائیان:

حضرت زهرا(س) با یک مقدمه به بحث نبوت وارد می‌شوند و چرایی انتخاب پیغمبر(ص) را به رسالت بیان می‌کنند و در ابتدای این خطبه پس از شهادت به یگانگی خداوند، به یک مسئله بسیار مهم در رسالت و بعد از فلسفه بعثت، به وضعیت زمان بعثت اشاره می‌کنند

وی ادامه داد: پیغمبر(ص) در تاریکی مطلق آمدند و نوری را روشن کردند که تمام مسیرها روشن شوند. «؛كشف عن القلوب وهمها؛ مشکلات قلب‌ها را هم برطرف کرد؛ پیامبر اکرم(ص) از یک طرف راه را نشان دادند و از یک طرف درون انسان‌ها را روشن کردند تا مانعی برای رشد نباشد؛ «؛وجلی عن الابصار غمها؛ موانع رویت دیده‌ها را از میان برداشت؛

جلائیان با بیان این که حضرت صدیقه کبری(س) در ادامه خطبه فدکیه موقعیت اصحاب را بیان می‌کنند، افزود: در این جا حضرت زهرا(س) رو به مردم می‌کنند و می‌فرمایند که «؛ای مردم شما چه کردید؟ شما تا راه باز شد، انحراف را انتخاب کردید؛ و پس از آن به تشریح فلسفه احکام می‌پردازند و باز با مقدمه‌ای زیبا به نبوت باز می‌گردند که خود را به عنوان گوینده این بیانات معرفی می‌کنند: «؛اعلموا أني فاطمة وابی محمد؛ بدانید من فاطمه(س) هستم و پدرم محمد(ص) است.

وی ادامه داد: حضرت زهرا(س) در این قسمت نکته‌ای را بازگو می‌کنند و می‌گویند تمام حرف من يك چیز است و آن این که پیامبر(ص) رسالت را انجام داد، ولی با انذار و اجبار کسی را مسلمان نکرد. حضرت فاطمه(س) در ادامه می‌فرمایند: «حق نقاب از چهره برکشید، زمامدار دین به سخن درآمد، فریاد شیطان‌ها خاموش شد، خار نفاق از سر راه برداشته شد، اما شما چه کردید؟ شما در بدترین وضعیت از لحاظ روحی و جسمی بودید و پیغمبر(ص) تلاش کرد تا کج‌فهمی مردم را اصلاح کند، ولی شما منحرف شدید، به طوری که کاملاً در مقابل قرآن ایستادید«.

مدیر مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی همچنین خاطرنشان کرد: حضرت زهرا (س) با يك سیر بسیار دقیق به بیان رسالت و جریان‌ات اسلام پرداختند و در پایان به‌این نکته رسیدند که شما باید به ولایت روی می‌آوردید تا اسلام سالم می‌ماند و این يك حماسه سیاسی بود که حضرت فاطمه(س) بیان فرمودند.